

uppges en distriktsläkarkollega ligga och ingenting är kanske längre ägnat att förvåna.

Tord Bergmark
specialist i allmänmedicin
och psykiatri, leg psyko-
terapeut, Stockholm

Patient-läkar- relationen viktig i körkortsfrågor

förutsätts känt, är värda att återges, jag citerar några exempel:

Snyggt

Säg gärna nåt (inte något, min anm) positivt om patienten. Snygg frisy, ser pigg ut eller liknande – men bara om det finns sanningshalt i påståendet.

Svammel

Säg hellre att du inte vet än något du »hittar på». Lova i stället att du ska kolla upp saken och återkomma – och gör det sedan...

– Var god sitt doktorn sa en gång en patient

Låt konsultationen börja med ett samtal sittande innan du bjuder patienten att lägga sig på undersökningsbritten – om det överhuvudtaget är nödvändigt. (Min kursivering)

Övning ger färdighet

Öva ofta på olika undersökningstekniker, så att du kan dem är de behövs. Patienten är dessutom ofta nöjd med att bli väl undersökt.

Något av råden är förnuftigt och adekvat formulerat, t ex när undersökning givit misstanke om allvarlig sjukdom, (Återkoppling), medan något är diskutabelt, t ex ifrågasättandet av behovet av klinisk undersökning, eftersom en sådan hållning kan bidra till missade allvarliga sjukdomstillstånd.

De flesta av råden utmärks dock av att Spr i givit texterna en karaktär av instruktioner för människor i grundskolans mellanstadium. En konsulterad 14-åring finner texten under hans nivå. På Spr uppges skriften ha mottagits väl ute på vårdcentralerna. Av vilka? Spris motiv för den infantiliserande språdräkten är oklart. Bakom häftet

Det finns människor som från medicinsk synpunkt är olämpliga att köra bil. Därför är det bra att man i Vägverkets författningssamling 96:200 stramat upp reglerna för körkorts innehav. Vi får här en vägledning i vad som bör beaktas från trafiksäkerhetssynpunkt vid olika sjukdomstillstånd.

Det är säkert också viktigt att körkorts innehavare över 65 år som har körkort klass II och III skall visa upp nytt läkarintyg i samband med att deras körkort förnyas.

När det gäller detta läkarintyg, liksom vid omprövning efter rattfylleriförseelse, är det patientens initiativ att begära ett utlåtande. Detta innebär normalt inget hot mot förtroendet mellan läkaren och patienten.

Nytt lagförslag

I samband med att den nya författningssamlingen presenterades aviserades också en ny körkortslagstiftning. Enligt det lagförslaget är läkaren skyldig att anmäla till länsstyrelsen den körkorts innehavare som av medicinska skäl befinns olämplig att inneha körkort.

Här inträder en helt annan situation än den ovan skisserade, där patienten tar initiativ och begär ett utlåtande. Här är det läkaren som ska anmäla (den eventuellt intet ont anande) patienten. Kan patienten förväntas berätta för mig om sina symtom, som kan vara i behov av behandling om han samtidigt riskerar att jag anmäler honom som olämplig att köra bil?

Här krockar två roller: läkaren som myndighetsperson och läkaren som »patientens advokat».

Kan läkaren samtidigt fungera som patientens förtrogne

och som angivare av patienten inför körkortsmyndigheten?

Denna lag har ännu inte trätt i kraft. Det är bra för då kan vi ha tid att ytterligare diskutera denna fråga.

Tillsammans komma överens

Vi menar att patientens husläkare, eller på annat sätt patientansvarig läkare har en självklar skyldighet att i tillämpliga fall diskutera körkortsfrågan med sina patienter. Det som idag gäller är att läkaren då kan göra en överenskommelse med patienten att avstå från att köra bil om det är medicinskt motiverat. Många kan vittna om körkorts innehavets psykologiska betydelse (för t ex äldre män) även om det ej används annat än som legitimation på posten.

Låt oss behålla denna möjlighet till överenskommelse och lära oss använda Vägverkets föreskrifter som vägledning. Vi menar att det är viktigt för patient-läkarrelationen och därmed skapas bättre förutsättningar för att sjuka människor inte undandrar sig behandling.

*Leif Gylleford,
Lena Hedendahl, Maria
Nilsson-Blix, Mats Nilsson,
Björn Olsson, Britt Sjölin-
Israelsson, Sonny Sunnerö,
Meta Wiborgh*
allmänläkare,
Primärvården, Luleå

Replik:

Muntlig överens- kommelse krä- ver uppföljning

Det är roligt att höra att kollegerna från primärvården i Luleå vill lära sig använda Vägverkets föreskrifter som vägledning i de viktiga men svåra frågorna om medicinsk lämplighet att inneha körkort. Det stora intresset för information om de här frågorna bland läkargrupper ute i landet vittnar också om att många är i behov av ytterligare information.

Det förslag om att ta bort möjligheten till muntlig överenskommelse som lades i utredningen »En körkortsreform» har inte gått igenom. Fortfarande gäller den gamla

skrivningen i körkortslagens 17 a §. De remissinstanser som yttrat sig över anmälningsskyldigheten önskar heller inte ta bort den helt. Även Vägverket ansluter sig till denna syn, men önskar en möjlighet att föreskriva i vilka situationer den kan användas och under hur lång tid.

I dagsläget är det säkerligen fördelaktigt att i en tidig kontakt med den som är »uppenbart olämplig» att inneha körkort, lösa frågan genom muntlig tillsägelse om att inte köra. I denna situation får man dock anse att det åvilar läkaren både ansvaret att bedöma om det »finns anledning anta att körkorts havaren kommer att följa läkarens anmaning» och dessutom ett ansvar för att följa upp att patienten inte kör bil.

Tvåstegsförfarande

Det är inte felaktigt att se det här som ett tvåstegsförfarande. Man gör i första hand en muntlig överenskommelse och om man vid uppföljning inser att patienten trots detta kör bil får man bedöma att det inte längre »finns anledning anta» att detta räcker. Man går då vidare med en anmälning till länsstyrelsen.

Vid ett seminarium i Umeå nyligen med titeln »Kan jag anmäla min patient» citerade ordföranden i Läkaresällskapets sektion för medicinsk etik, Lars Jacobsson, de etiska reglerna som styr vårt handlande. Han fann inte i några av dessa att en anmälningsskyldighet skulle strida mot läkarens etik. Det är dock viktigt att man har ett handlingsutrymme för rimlighetsbedömning.

Lars Englund
chefläkare,
Trafikmedicinska rådet,
Vägverket

Schizofrena har också ett själsliv

Roland Berg tycker illa om boken »Ofattbara stormar» av Murray Jackson och Paul Williams (Läkartidningen 38/97), och det kan ingen förmena honom. Men eftersom jag läst den noggrant i original och också skrivit en introduktion till den svenska upplagan känner jag ett behov att kommentera hans recension.

Berg skriver att framställningen präglas av brist på ödmjukhet och av en underskattning av värdet av andra än psy-